

Nederland gaat massaal gevangenen sluiten

Belgische instellingen blijven overbevolkt

MAUD OEYEN
BRUSSEL

De Nederlandse regering wil liefst dertig gevangenislocaties sluiten in de komende vijf jaar. Dat moet een besparing opleveren van 340 miljoen euro. Ondertussen kreunen de Belgische gevangenen onder de overbevolking. 'Het is een kwestie van beleid.'

Het aantal gevangencellen in Nederland zal de volgende jaren met 13 procent afnemen. Daardoor zullen er over vijf jaar nog 10.917 van de 12.595 plaatsen overblijven. De Nederlandse regering wil ook besparen door meer gedetineerden samen een in cel te stoppen en de detentieomstandigheden te versoberen. Zo zal voor een groot aantal gevangenen het avond- en weekendprogramma verdwijnen. Veroordeelden zullen ook vaker hun straf thuis mogen uitzitten met een enkelband. 3.700 gevangenismedewerkers zullen hun baan verliezen.

"De afgelopen jaren heeft Nederland zijn gevangencapaciteit enorm uitgebreid", verklaart professor Sonja Snacken, criminologe aan de VUB. "Ze hebben vandaag vijf keer meer plaatsen dan twintig jaar geleden. Dat ging gepaard met een enorme stijging van het aantal gedetineerden. Na 2005 is dat aantal opnieuw drastisch gedaald, waardoor er nu te veel capaciteit is."

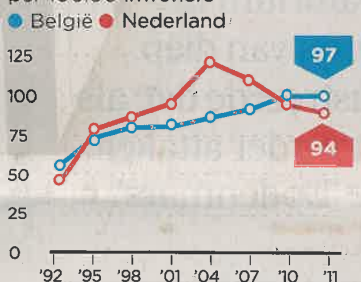
Migratiebeleid

Tijdens een colloquium over het gevangeniswezen, georganiseerd door het Progress Lawyers Network, sprak de Nederlandse strafrechtsspecialiste Miranda Boone (Universiteit Utrecht) vorige week nog over de opvallende schommelingen in het aantal gedetineerden in Nederland.

"Tussen 1995 en 2005 steeg het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners (de zogenaamde detentieratio) van 55 naar 137. In absolute cijfers gingen we van 8.000 naar 15.000 cellen. Binnen West-Europa hadden in 2005 enkel Spanje en het Verenigd Koninkrijk een hogere detentieratio dan Nederland." Ondertussen is die

Evolutie aantal gedetineerden per 100.000 inwoners

Grafiek: De Morgen Bron ICPS

opnieuw gekelderd tot 94 gedetineerden per 100.000 inwoners. Acht gevangenen zijn daarom al gesloten. De instelling in Tilburg wordt verhuurd aan België.

Terwijl Nederland kampt met leegstaande gevangenen, kan België de overbevolking nauwelijks de baas. Toch lopen er in ons land niet meer criminelen rond dan in Nederland, verzekert professor Tom Vander Beken, expert strafrecht aan de UGent. "Het is een misvatting dat het aantal gedetineerden in een land samenhangt met de criminaliteitscijfers. Het hangt veel meer af van beleidskeuzes."

Boone sluit zich daarbij aan. "Nederlandse rechters leggen sinds 2003 minder vaak een celstraf op, en vaak zijn die ook korter. Celstraffen worden vaker dan vroeger vervangen door een taakstraf."

De daling van de gevangenspopulatie hangt volgens Boone ook samen met de spectaculaire daling van het aantal asielzoekers. Tussen 1998 en 2007 daalde het aantal asielzoekers in Nederland van 45.000 per jaar naar minder dan 10.000, door het restrictieve vreemdelingenbeleid van toenmalig minister van Integratie Rita Verdonk. Dat leidde tot een daling

13%

zal het aantal gevangencellen in Nederland afnemen

3.700

gevangenismedewerkers zullen hun baan verliezen

van het aantal mensen in 'vreemdelingenbewaring', dat zijn uitgezette asielzoekers die hun uitzetting in detentie afwachten.

Daarnaast daalde ook het aantal jongeren in justitiële instellingen drastisch. Voor 2008 zaten jongeren die door de jeugdrechter geplaatst werden omdat ze thuis problemen hadden in dezelfde instellingen als jongeren die criminele feiten pleegden. Dat is vandaag niet langer het geval.

De Belgische overbevolking is dan weer te wijten aan een aantal problemen die Nederland niet kent. "40 tot 45 procent van de Belgische gedetineerden zit in voorlopige hechtenis, in afwachting van hun proces", zegt professor criminologie Frank Verbruggen. "In Nederland handelt men zaken veel sneller af, waardoor de voorlopige hechtenis veel minder lang duurt."

'Celstraffen worden in Nederland vaker dan vroeger vervangen door een taakstraf'

MIRANDA BOONE
STRAFRECHTSPECIALISTE
UNIVERSITEIT UTRECHT

De factor die het meest bijdraagt tot de overbevolking in onze penitentiaire inrichtingen is echter de strafduur. "De straffen in ons land worden steeds langer", weet Verbruggen. "Dat wijst op een veel-er repressief klimaat in de maatschappij. Rechters kennen met opzet een straf toe die eigenlijk te zwaar is, omdat ze bang zijn dat een veroordeelde anders niet in de gevangenis terecht komt of al na een derde van zijn straftijd vrij komt. Het is ook veel moeilijker geworden om voorwaardelijk vrij te komen. De voorwaarden zijn een pak strenger geworden, waardoor sommige gedetineerden ervoor kiezen om hun straf tot het einde uit te zitten. Op die manier hoeven ze niet aan een hoop voorwaarden te voldoen wanneer ze vrijkomen. Voor de maatschappij is dat natuurlijk niet het beste scenario."